

Reset. RICHTING
EERLIJKE TRANSITIE
Vlaanderen

PB-PP
BELGIE(N) - BELGIQUE

Magazine

Dossier wonen

Colofon

Reset.Vlaanderen Magazine is een uitgave van Reset.Vlaanderen vzw.

Tweekerkenstraat 47 -
1000 Brussel.

Tel +32 (0)2 325 35 01
info@reset.vlaanderen
www.reset.vlaanderen

Redactie: Tweekerkenstraat 47 -
1000 Brussel
Druk: De Wrikker
Lay-out: Bigtrees

Gedrukt op gesatineerd tweezijdig gestreken, 100% post-consumer gerecycleerd papier.

Interviews en artikels door: Vanya Verschoore, Thijs Calu, Han Van Noten, Karel Pype, Tom Stevens, Klaas Poppe (SAM vzw) en Dirk Vandenberghe (onafhankelijk journalist).

Reset.Vlaanderen wil een praktijk uitbouwen die de positieve kracht van de transitie naar een duurzamere samenleving en economie tastbaar maakt. Hiervoor bundelt ze de krachten van het sociale en ecologische middenveld.

Een lidmaatschap van Reset.Vlaanderen kost €22,5.
U kunt zich lid maken door het formulier in te vullen via
www.reset.vlaanderen/word-lid.

VU: Vanya Verschoore, Tweekerkenstraat 47, 1000 Brussel

De redactie is niet gebonden door de inhoud van de genomen advertenties. Mits voorafgaande toestemming mogen artikels overgenomen worden.

Inhoudstafel

Editoriaal	4
Samen bouwen aan een warm woonbeleid	6
1. Energiesnoeiers verlagen energiefacturen - Interview Jens Huyzentruyt	10
VZW Effect	11
Koude adressen	11
Maatschappelijke rol	13
Doorstroomfunctie	14
Energie tanken	15
2. Het Pandschap - Renoveren voor sociale verhuur	16
Schoenmaker, blijf bij je leest	18
Unieke werkwijze	19
Lokale noden	20
Buitenlands avontuur	21
3. Alternatieve woonvormen - interview SAAMO	23
Community Land Trust (Gent)	26
WoonBox	27
Solidair Mobiel Wonen	29
Collectief Goed	30
Wonen met kansen	32
4. Buurt deelt mobiliteit - Interview met Sofie Neyens, Beweging.net	34
5. Reset.Vlaanderen goed uit de startblokken	41
Heeft uw bedrijf een hitteplan?	44
De hoopvolle tips van Katharine Hayhoe	46

Editoriaal

Beste lezer,

Na een 'dure' energiewinter, zijn we via een droge lente, aangekomen bij een hete zomer. De combinatie van geopolitiek - met een oorlog in Oekraïne - de (economische) naweeën van de COVID-19-pandemie en de steeds meer tastbare gevolgen van de klimaatcrisis bezorgen onze beleidsmakers heel wat kopzorgen. Maar deze kopzorgen zijn nog niet te vergelijken met de zorgen die burgers hebben om hun rekeningen te betalen.

Het steeds uitstellen van langetermijnoplossingen en het bricoleren met kortetermijnmaatregelen zorgt voor echte menselijke rampen. Kijk maar naar de landbouwsector, waar het stikstofdossier ervoor zorgt dat heel wat bedrijven de deuren mogen sluiten. Zo'n dossiers zorgen er ook voor dat het zo al fragiele draagvlak niet groeit. Laat ons beseffen dat dit pas het begin is. De gevolgen van de klimaat- en grondstoffencrisis in bijvoorbeeld de industrie zullen vele malen groter zijn, zeker voor de werknemers en hun gemeenschappen. We moeten NU starten met sectorgerichte trajecten om een eerlijke transitie mogelijk te maken. Werknemers, werkgevers, overheden en belangenorganisaties moeten NU samen trajecten aangaan om hun sector toekomstbestendig te maken, volgens vastgelegde principes.

We zijn verheugd dat overheden en administraties zelf ook de oefening beginnen te maken. We omarmen het initiatief van Minister Khattabi om Just Transition echt op de kaart te zetten in België. We zijn blij dat we hier mee aan tafel zitten, waar we een kritische maar constructieve partner zijn om de principes, zoals ze zijn vastgelegd door ons netwerk, te verdedigen. Zelf wachten we niet af. We gaan in het najaar van start met ons Reset.Action Lab, waarmee we samen met en vanuit ons netwerk trajecten zullen starten om eerlijke transitie in actie te krijgen.

Zo zijn we alvast bezig met een traject rond de industrie, een traject rond wonen en een traject rond de duurzaamheidscontroverse over het eten van vlees.

In dit magazine willen we jullie alvast inspireren met verhalen rond wonen. Waarom? Omdat uit een bevraging bij de leden en de achterban blijkt dat dit thema momenteel heel hard leeft. Mensen maken zich hier zorgen over. Anderzijds ervaren we dat hier reeds heel wat kennis en pilootprojecten zijn ontstaan. Het is nu aan ons om samen te werken over de domeinen heen en ervoor te zorgen dat we het beleid eindelijk in beweging krijgen. De wooncrisis oplossen heeft een positieve impact op armoede, groeiende ongelijkheid en de ecologische crisis. Het woord positief wil ik ook vasthouden. Als middenveld hebben wij een positief en werkbaar verhaal te brengen, een verhaal waarbij we Vlaanderen tot een sociaal rechtvaardige en duurzame regio transformeren waar het goed is om te leven. Waarom komt dit zo weinig naar voor? Waarom horen we vooral de doemverhalen? Begin juni hadden we de Canadese klimaatwetenschapper Katharine Hayhoe te gast, die ons in een bevlogen boekvoorstelling meenam in een verhaal van hoop en herstel voor de mens en de aarde. Een stimulans voor ons team en netwerk om op de ingeslagen weg verder te gaan, stap voor stap. De lessen die Hayhoe ons meegaf lees je in dit magazine.

Vanuit het team en het bestuur wensen we jullie alvast een deugddoende zomer toe. We hopen jullie hoopvol en activerend te inspireren om zelf ook in actie te schieten. Heb je dit magazine uitgelezen, aarzel niet om het door te geven aan een vriend of familielid. Zo help je mee om het verhaal van een eerlijke transitie verder te verspreiden.

Vanya Verschoore,
coördinator Reset.Vlaanderen

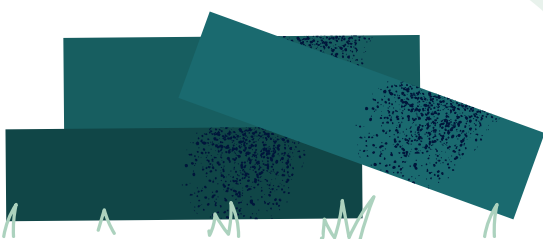

Samen bouwen aan een warm woonbeleid

De Vlaamse Codex Wonen is helder: iedereen moet kunnen beschikken over een aangepaste woning, van goede kwaliteit, in een behoorlijke woonomgeving, tegen een betaalbare prijs en met woonzekerheid. Ondertussen staan er 170.000 mensen op de wachtlijst voor een sociale woning, krijgt een kleine helft van de private huurpanden een onvoldoende voor kwaliteit en zijn 4% van de Vlaamse huishoudens noodkopers. Abstracte cijfers die een reëel lijden maskeren. Joy Verstichele omschreef het onlangs treffend in een interview voor sociaal.net: “in een vochtige woning word je ziek, in een slecht huis heb je schaamte om iemand te ontvangen en in een te klein appartementje vind je geen rustige plek om je huiswerk te maken.”

Veel mensen wonen te klein, onzeker, ongezond, en te duur. Deze problemen vinden we terug op alle deeldomeinen van het woonbeleid. De sociale huurmarkt behoort met 6 à 7% sociale woningen tot één van de laagste van West-Europa. Dit heeft tot gevolg dat vandaag meer dan 170.000 huishoudens op de wachtlijst staan voor een sociale woning. Veel van deze huishoudens moeten dan ook uitwijken naar de onderste laag van de private huurmarkt - waar de woningen veelal van slechte kwaliteit en heel duur zijn. Zo besteedde in 2018 meer dan 50% van de huurders meer dan 30% van het inkomen aan huur. Maar, de wooncrisis nestelt zich ook in de eigendomsmarkt. Zo'n 120.000 Vlamingen zijn noodkopers. Waar de sociale of private huurmarkt geen structurele oplossingen biedt, zien zij zich gedwongen een woning - vaak van heel slechte kwaliteit - te kopen.

“ Vandaag staan meer dan 170.000 huishoudens op de wachtlijst voor een sociale woning. Veel van deze huishoudens moeten dan ook uitwijken naar de onderste laag van de private huurmarkt - waar de woningen veelal van slechte kwaliteit en heel duur zijn.

Hoe is het zo ver kunnen komen? De oorzaak kunnen we terugvinden na de Tweede Wereldoorlog, wanneer het verwerven van een eigen woning bovenaan de prioriteitenlijst van het Vlaams woonbeleid stond. Gevolg? Sociale huurwoningen en de private huurmarkt kregen nauwelijks nog aandacht, en de focus werd puur op de eigendomsmarkt gelegd. Vandaag heeft een neoliberaal woonbeleid voor een volledige ontregeling van de huur- en eigendomsmarkt gezorgd. Een beperkt aanbod van betaalbare en kwalitatieve woningen kan niet voldoen aan de grote vraag. Prijs en kwaliteit zijn volledig uit balans.

Als reactie op dit pertinent falend Vlaams woonbeleid diende De Woonzaak, een initiatief van diverse organisaties, een klacht in tegen de overheid. De Woonzaak ziet in een echte eigendomsneutraliteit in het woonbeleid de oplossing. Ze streven naar een duurzame eigendomsmarkt, zonder precair eigenaarsbezit, een private huurmarkt waar de overheid actief durft ingrijpen, met steunmaatregelen voor zowel huurders als verhuurders, én een verdubbeling van de sociale huurmarkt en een transparant toewijzingsbeleid.

“ Naast de grote sociale uitdagingen vertaalt de wooncrisis zich ook in de klimaatcrisis. In Vlaanderen is de helft van de woningen voor 1980 gebouwd. Zo behoren ze tot de meest energieverblindende woningen van West-Europa. Hierdoor laten de energieprestaties van deze woningen vaak te wensen over. Dat maakt dat in België de gebouwen (en de verwarming en koeling ervan) goed zijn voor 20% van de totale uitstoot.

“Naast de grote sociale uitdagingen vertaalt de wooncrisis zich ook in de klimaatcrisis. In Vlaanderen is de helft van de woningen voor 1980 gebouwd. Zo behoren ze tot de meest energieverslindende woningen van West-Europa.”

De uitdagingen zijn gigantisch, maar gelukkig bieden zich oplossingen aan die het sociale en ecologische kunnen verbinden. Een goed geïsoleerde sociale woning met zonnepanelen is niet enkel goed voor het klimaat, maar beschermt ook tegen stijgende energieprijzen.

Ook op de private huurmarkt kunnen verhuurders aangespoord worden tot renovatie op voorwaarde dat ze de huurwoningen onder de marktprijs verhuren. Noodkopers kunnen dan weer geholpen worden met een rollend fonds, waar bijvoorbeeld het OCMW de renovatiekost voorschiet en bij de verkoop van de woning het bedrag terugvloeit naar het fonds.

SAM vzw, Oikos Denktank, en Reset.Vlaanderen slaan de handen in elkaar.

Een goed geïsoleerde sociale woning met zonnepanelen is niet enkel goed voor het klimaat, maar beschermt ook tegen stijgende energieprijzen.

Als netwerkorganisatie gebruikt Reset.Vlaanderen de voelsprietten om te weten welke thema's maatschappelijk hoog op de agenda staan. Ook al neemt het thema wonen al decennia een hoge plaats in binnen verschillende middenveldorganisaties, was er toch een sterke vraag om een dossier uit te werken waar het sociale en ecologische een gelijkwaardige plaats krijgen. Vanuit Reset.Vlaanderen willen we de krachten bundelen tussen sociale, milieu- en klimaat-, en werknemersbewegingen.

Samen willen we tot oplossingen komen die het klimaat ten goede komen, en tegelijkertijd kwetsbare groepen mee nemen in het verhaal. Zo is het traject initieel op poten gezet in samenwerking met SAM, Steunpunt Mens en Samenleving.

SAM neemt deel vanuit het actieplan 'Sterk Sociaal Werk', dat tot stand kwam na de eerste Sociaalwerkconferentie in 2018. Het actieplan vertaalt de vele uitdagingen waar het sociaal werk vandaag voor staat in concrete acties, met als doel sociaal

werkpraktijken die inzetten op het realiseren van mensenrechten te versterken. Eén van deze acties focust op de rol van het sociaal werk in de transitie naar rechtvaardige duurzaamheid. Mensen in armoede komen door de ecologische crisis immers nog meer in de problemen. Kwetsbare, achtergestelde buurten worden bijv. het hardst getroffen door luchtvervuiling, en dit terwijl mensen in armoede ook minder beroep kunnen doen op gezondheidszorg om de gevolgen hiervan op te vangen.

Er is doorgaans ook minder groen en open ruimte aanwezig in die buurten. Maar ook bij maatregelen die de overheid neemt om klimaatopwarming en milieuvervuiling tegen te gaan, vallen kwetsbare groepen uit de boot, of worden ze onevenredig getroffen. Zij hebben immers de middelen of vaardigheden niet om energiebesparende maatregelen uit te voeren in hun woning of om een minder vervuilende auto te kopen, waarmee ze dan in een LEZ-zone kunnen rijden. De bekende Mattheüseffecten spelen dus ook in deze context.

“ Ook bij maatregelen die de overheid neemt om klimaatopwarming en milieuvervuiling tegen te gaan, vallen kwetsbare groepen uit de boot, of worden ze onevenredig getroffen.

Het is dus duidelijk dat we de sociale dimensie van het duurzaamheidsverhaal niet uit het oog mogen verliezen. De stem van kwetsbare groepen (vaak via het sociaal werk) moet worden gehoord in het milieu- en klimaatdebat. In de praktijk betekent dit onder andere een hechte samenwerking tussen sociale en ecologische organisaties. Niet om elkaar te ‘corrigeren’, maar om tot een gedeelde visie te komen die vertrekt van de onlosmakelijke link tussen de ecologische en sociale dimensie van duurzaamheid.

Hoewel er al een zekere vorm van toenadering en samenwerking bestaat tussen sociale en ecologische organisaties, is er zeker nog veel ruimte om deze samenwerking te versterken en samen beweging te maken. Gezien de missie, doelstellingen en het netwerk van Reset, was het vanuit SAM dan ook vrij snel duidelijk dat zij de geknipte partner zijn om het traject rond wonen binnen ‘Sterk Sociaal Werk’ verder vorm te geven.

Sinds kort is ook Oikos Denktank toegetreden tot de samenwerking, wat een enorme meerwaarde betekent op het vlak van kennis, en het bestaande netwerk nog verder uitbreidt.

Denktank Oikos werkt aan sociaal-ecologische verandering door het maatschappelijk debat te voeden vanuit ecologisch perspectief. Oikos richt zich op langetermijnduitdagingen die onvoldoende aan bod komen in het maatschappelijk debat, maar cruciaal zijn voor de toekomst van de samenleving en de toekomstige generaties.

Karel Pype, Reset.Vlaanderen
Tom Stevens, Reset.Vlaanderen
Klaas Poppe, SAM vzw

A large, white, stylized number '1' is positioned on the left side of the page. The background is a solid light blue with a large, faint, light blue graphic on the right side that resembles a stylized '7' or a series of concentric arcs.

**ENERGIESNOEIJERS
VERLAGEN ENERGIEFACTUREN**

Interview Jens Huyzentruyt (VZW Effect)

Mensen in armoede op weg zetten naar een lagere energiefactuur en tegelijk kwetsbare medewerkers via een zinvolle job begeleiden naar een werkplaats op de reguliere arbeidsmarkt: deze dubbele missie van de Energiesnoeiers biedt een antwoord op een aantal problemen die actueler zijn dan ooit.

Jens Huyzentruyt, werkbegeleider bij vzw Effect zet zich in om die nobele opdracht ook om te zetten in resultaten. “We voeren jaarlijks zo’n 1200 scans uit, al weten we dat de nood nog veel hoger ligt. De grote uitdaging blijft om de adressen te pakken te krijgen van mensen die baat hebben bij onze diensten en hen te overtuigen van onze meerwaarde voor hen.”

VZW Effect

Vzw effect is een Lokale Diensten Economie-organisatie (LDE) die verschillende kwalitatieve diensten, met respect voor elke klant, vanuit maatschappelijke noden aanbiedt. Daarnaast zet de organisatie in op het versterken van medewerkers met een afstand tot de arbeidsmarkt met als doel hen te laten doorstromen naar een loopbaan op maat in het reguliere arbeidscircuit.

Naast de energiesnoeiers biedt vzw Effect ook een klusjesdienst, een verhuisdienst en een groendienst aan. Bovendien zijn er twee locaties waar kinderopvang wordt georganiseerd.

Koude adressen

“Ons team bestaat uit vijf energiesnoeiers, die gratis energiescans uitvoeren bij mensen die in een moeilijke financiële situatie zitten”, steekt Jens van wal. “We gaan langs met een stevige vragenlijst en overlopen verschillende zaken. We kijken naar de energiefactuur en de isolatieschil, we gaan het verbruik na van de elektrische toestellen in huis, de verwarming, de boiler, We geven concrete tips over hoe men door soms kleine gedragsveranderingen toch een grote besparing kan realiseren. Na ons bezoek krijgen de klanten nog eens alles in een overzichtelijk verslag op papier. Nadien hebben ze nog recht op een tweede bezoek waarbij we kijken naar wat al is aangepast, en wat eventueel nog beter kan.”

Het gros van de doorverwijzingen wordt bezorgd door Fluvius, onze zogenaamde 'koude adressen.' Het gaat om adressen met budgetmeters of adressen waar sociale tarieven gehanteerd worden. "Onze planner moet die mensen contacteren en overtuigen dat een bezoek van ons voor hen veel kan betekenen. Helaas is dat niet altijd makkelijk. Er speelt een zekere drempelvrees, en mensen zijn vaak argwanend. Velen denken dat we hen iets willen verkopen. Als we dan vertellen dat onze dienst gratis is, geloven ze ons vaak niet en zijn ze beducht voor addertjes onder het gras. Maar als we dan zijn langsgeweest, zijn de mensen doorgaans heel tevreden", vertelt Jens.

“ Er speelt een zekere drempelvrees, en mensen zijn vaak argwanend. Maar als we dan zijn langsgeweest, zijn ze doorgaans heel tevreden.

"Het ideale scenario voor ons is een doorverwijzing door de maatschappelijke welzijnsdiensten, zoals het OCMW of de sociale huisvestingsdienst. Zij zijn op de hoogte van wat we doen en zitten in een meer vertrouwde positie om mensen die ze al begeleiden te overtuigen."

Jens benadrukt dat de kennis van de energiesnoeiers heel degelijk, maar ook beperkt is. "Onze medewerkers zijn tewerkgesteld in de sociale economie en zitten bij ons dus in een traject naar de reguliere arbeidsmarkt. We hebben hen opgeleid om nuttige kleine tips en basisadvies te geven. Als de problemen te complex zijn verwijzen we de mensen door naar bijvoorbeeld de renovatiecoaches."

Maatschappelijke rol

“Mijn taak bestaat vooral uit het begeleiden van het team energiesnoeiers en ervoor te zorgen dat nieuwe medewerkers de nodige vaardigheden aanleren om de energiescans te kunnen uitvoeren”, vervolgt Jens.

En dat blijkt niet altijd evident. “Zo is er recent een nieuwe medewerker gestart, zonder enige voorgeschiedenis in energie. Om medische redenen moest hij zijn vorige job opgeven, waar eerder fysieke arbeid aan te pas kwam. Nu moet hij nieuwe en totaal verschillende vaardigheden aanleren: sociale vaardigheden, administratieve vaardigheden, de technische kennis om de scans uit te voeren, werken in een team Het vergt heel veel van die persoon om dat allemaal aan te leren. Aan mij om er mee voor te zorgen dat hij zijn plaats vindt in het team, zijn job graag en goed doet en kan doorgroeien naar het reguliere circuit binnen de vijf jaar.”

Mentaal is de job van energiesnoeier ook niet te onderschatten. Soms worden de energiesnoeiers geconfronteerd met erg schrijnende situaties. “Sommige verhalen kunnen hen echt overrompelen. Op dat moment vervullen onze energiesnoeiers ook een belangrijke sociale functie: het gaat om meer dan het droog overlopen van een vragenlijst. Mensen in moeilijkheden hebben ook nood aan een babbel, en daar wordt ook ruimte voor gemaakt. Deze week zagen we ook enkele mensen met een torenhoge energierekening, omdat hun voorschotten recent zijn aangepast. We kunnen helpen om die verrassingen in de toekomst wat te proberen voorkomen, maar de stijging is soms zo dramatisch dat we zelfs met onze tips niet veel meer kunnen doen. Het is soms pijnlijk om dat te moeten vaststellen.”

“ Onze energiesnoeiers vervullen ook een belangrijke sociale functie: het gaat om meer dan het droog overlopen van een vragenlijst. Mensen in moeilijkheden hebben ook nood aan een babbel, en daar wordt ook ruimte voor gemaakt.

Bovenop de sociale functie hebben de snoeiers ook een doorverwijsfunctie. “Zo melden we gevaarlijke toestellen of contacteren we sociale diensten voor mensen die afbetalingsplannen nodig hebben. Soms verwijzen we ook door naar renovatiecoaches voor grotere ingrepen.”

Doorstroomfunctie

Na een periode van maximaal 5 jaar moeten de werknemers doorstromen. “Als alles goed verloopt hebben onze medewerkers op het eind van de rit wel een mooie, diverse bagage meegekregen die ze goed kunnen gebruiken in hun volgende job op de reguliere arbeidsmarkt. Mijn opdracht is geslaagd als het me lukt om tijdig een job te vinden die bij de medewerker past. Maar daar gaat veel aan vooraf. Samen met onze inschakelcoördinator helpen we met zaken als het opstellen van een CV en het bepalen van een jobdoelwit. We streven naar een kwaliteitsvolle job, die minstens evenwaardig is aan de taken die ze hier uitvoeren. Onzekere interimcontracten vermijden we.”

“Ondertussen mogen we het evenwicht binnen het team en de hele dienstverlening niet uit het oog verliezen. De belangen zijn soms wat dubbel: Als hier een aantal mensen tegelijk kunnen doorstromen, mogen we enerzijds heel gelukkig zijn, anderzijds moeten we ook proberen vermijden dat onze dienst stilvalt.”

Maar de opdracht van Jens is breder dan het begeleiden van de energiesnoeiërs. Zo begeleidt hij nog een aantal andere medewerkers die via VZW Effect zijn tewerkgesteld. Zoals de mensen in de klusjesdienst die enkele facility-taken op zich nemen. “In opdracht van een aantal gemeenten staan ze in voor het opruimen van zwerfvuil en controle van de brandkranen. Ze staan ook in voor marktkvervoer: ze leveren zware boodschappen van de markt tot bij de mensen.”

De medewerkers in de andere diensten hebben vaak een andere achtergrond dan de energiesnoeiërs. “Dat biedt ook kansen: medewerkers die hun weg niet vinden bij de energiesnoeiërs kunnen vaak elders terecht, in hetzelfde huis.”

De energiesnoeiërs geven concrete tips over hoe men door soms kleine gedragsveranderingen toch een grote besparing kan realiseren.

Energie tanken

De torenhoge energieprijzen doen ons vermoeden dat de vraag naar energiescans de laatste maanden geboomd zou zijn, maar niets blijkt minder waar. “Dat zou je inderdaad denken”, vertelt Jens, “er zitten duidelijk meer mensen in de problemen, maar we krijgen nog steeds even veel - of weinig - contactadressen binnen. Naamsbekendheid speelt daar een grote rol: die is na al die jaren nog steeds beperkt. Dat blijft een heikel punt.”

Jens geeft ons een inkijk in de meest voorkomende “energiefouten” van mensen - zaken waarbij door relatief eenvoudige en goedkope ingrepen snel bespaard kan worden. “We zien dat nog heel wat mensen te lang bij dezelfde energieleverancier blijven. Helaas verandert de markt razendsnel: wie vandaag de meest voordelige contracten aanbiedt kan volgende maand met hetzelfde contract gewoon de middenmoot zijn. Als consument loont het dus de moeite om dit goed uit te pluizen, vergelijken kan nooit kwaad.

Wat we ook vaak zien is dat mensen hun meterstanden niet opvolgen. Nochtans kan zo veel leed bespaard worden: de oorzaak van een waterlek of een heel hoog elektriciteitsverbruik kan op die manier snel gedetecteerd worden.

Daarom geven we de klanten ook meterkaartjes mee waarop ze maandelijks de gegevens kunnen invullen. Zo kunnen ze over een langere periode de schommelingen vergelijken.

De energiesnoeiërs geven bij elke scan ook een spaarpakket - daarmee kan de klant voor 25€ meteen aan de slag. Met de installatie van wat ledlampen en/of een spaardouchekop kan met dat kleine bedrag al heel bereikt worden. Klanten zien daarin soms ook een verkooptruc - we moeten hen echt overtuigen dat het bij de gratis service hoort.”

Jens sluit af met een positieve noot: “De snoeiërs tanken vaak energie uit hun bezoeken. Medewerkers die thuiskomen van hun scans zijn ook trots op hoe ze mensen hebben kunnen overtuigen en helpen. Die succesverhalen zorgen ervoor dat ze hun job met plezier kunnen blijven doen. Vaak krijgen we van de sociale werkers ook te horen dat onze klanten effectief veel geld hebben bespaard door met onze tips aan de slag te gaan. Dat is altijd enorm fijn om te horen.”

Interview: Thijs Calu en Han Van Noten, [Reset.Vlaanderen](#)

A large, white, sans-serif number '2' is positioned on the left side of the page. The background is a solid light pink color. On the right side, there is a large, faint, white graphic element consisting of several concentric, curved lines that resemble a stylized 'E' or a series of overlapping arcs.

HET PANDSCHAP

Renoveren voor sociale verhuur

De wooncrisis barst uit zijn voegen. Het nijpend tekort aan betaalbare woningen drijft steeds meer mensen naar slechte, ongeïsoleerde en ongezonde huizen. De wachtlijsten voor betaalbare en sociale huurwoningen worden steeds langer. Tegelijk staan veel huizen leeg.

Het Pandschap zag in die leegstand een grote opportuniteit om het aanbod sociale huurwoningen op te krikken.

“We kopen geen panden op om ze te renoveren, duurder te verkopen en er winst op te maken. Wat wij doen is eigenaars helpen die eigenaar willen blijven, om hun leegstaand pand een nuttige bestemming te geven, die ook voor de eigenaar nog iets opbrengt”, zegt Bert Van den Broele, projectmedewerker en bestuurder bij Het Pandschap.

foto's: © Thijs Calu

“We renoveren leegstaande huizen om die sociaal te verhuren voor minstens negen jaar”, vat Bert de missie van Het Pandschap bondig samen. “Wij nemen alle rompslomp die bij een renovatie hoort op ons. Want dat is vaak wat mensen tegenhoudt bij een renovatie. Onze enige voorwaarde is dat daarna het huis sociaal verhuurd wordt via een sociaal verhuurkantoor. De eigenaar wordt verzekerd van vaste huurinkomsten, ook al betaalt de huurder niet, of moeten er kleine werken worden uitgevoerd. Al liggen die inkomsten weliswaar een stuk lager dan als ze het pand op de reguliere manier zouden verhuren. Het is een bewuste keuze van de klanten om met ons in zee te gaan”

Mensen doen vaak eerder om emotionele dan om financiële redenen beroep op de diensten van Het Pandschap. Zo kan het gaan om mensen die bijvoorbeeld een huis erfd, waarin ze zijn opgegroeid. Of ze willen om andere redenen geen afstand van een huis nemen. Ze willen graag eigenaar blijven, maar hebben niet meteen een bestemming voor het pand.

“Zo zien we vaak dat bijvoorbeeld de familie van mensen die naar het rusthuis vertrekken of dement zijn en niet meer zullen terugkeren, geen afstand kunnen nemen van het huis en het liefst eigenaar blijven. Vaak zijn dat huizen waar wel wat renovatiewerken nodig zijn. Die mensen zijn daar nog officieel gedomicilieerd, maar ondertussen woont er niemand. Het is niet altijd makkelijk om panden te vinden. Maar als we ons verhaal gaan doen gaan toch de helft van de mensen in op ons voorstel. We moeten dus wel iets juist doen.”

Schoenmaker, blijf bij je leest

En dat iets zit onder andere in de volledige ontzorging van alles wat met de renovatie te maken heeft. “Het zelf organiseren van een renovatie is enorm complex, en gebeurt echt nog op een ambachtelijke manier. Iets wat we anno 2022 eigenlijk echt niet meer zouden mogen tolereren.”, vindt Bert.

Hij maakt de vergelijking met het kopen van een schoen:

“Ken jij nog een goeie schoenmaker?”

“Ja, ik ken wel iemand die goeie zolen verkoopt. Voor de veters en de bovenbekleding heb je wel nog iemand anders nodig.”

Dan ga je langs bij de persoon die de bovenbekleding doet:

“Ja, ik kan je schoen wel maken, maar ik zal je geen prijs kunnen geven. Ik weet wat het leer kost en kan je daar een prijs voor geven. Maar de werkuren zijn in regie.”

“En wanneer zal de bovenbekleding af zijn?”

“Ik vrees dat ik daar dit jaar geen tijd meer voor heb, dus het zal eerder voor volgend jaar zijn.”

Bert: “En op het einde van de rit betaal je 130 euro of 150 euro, in plaats van de eerder afgesproken 100. Dat is toch niet meer van deze tijd? En iedereen vindt dat normaal en legt er zich bij neer!”

Niet zo bij Het Pandschap. “Wij durven het risico nemen om een prijs te geven die vaststaat. Als het uiteindelijk duurder blijkt, dan passen we zelf bij. We nemen het hele complexe gebeuren rond de renovatie op ons, de eigenaar moet geen offertes opvragen, moet niks meer vergelijken, geen discussies voeren met aannemers of komen kijken bij de uitvoering. Daar vragen wij uiteraard een vergoeding voor, maar we hebben nog nooit gehad dat mensen die te duur vonden.”

Unieke werkwijze

Dat het bedrijf zelfbedruipend is, vindt Bert heel belangrijk. “Het bedrijf werd door een aantal bouwtechnische mensen die ook sociaal bewogen zijn, opgericht als cvso: een coöperatieve vennootschap met sociaal oogmerk. Het sociale staat voorop, niet de winst. We hebben een model gecreëerd waarbij we met privé-kapitaal iets aan de maatschappij bijdragen: we verhogen het sociaal huuraanbod. Enkel voor de opstart van nieuwe afdelingen van Het Pandschap werken we met subsidies, maar na het eerste jaar is het telkens de bedoeling om zelfbedruipend te werken.”

“ We hebben een model gecreëerd waarbij we met privé-kapitaal iets aan de maatschappij bijdragen: we verhogen het sociaal huuraanbod, telkens met de bedoeling om na een jaar zelfbedruipend te zijn.

“Tegenover de lagere huurprijs die de eigenaar ontvangt ten opzichte van de reguliere verhuur, staat wel een lagere renovatiekost”, benadrukt Bert. Om dat te bekomen hanteert Het Pandschap een - voor de immowereld - minder gangbare werkwijze.

“Sociale huurwoningen moeten uiteraard voldoen aan een aantal kwaliteitseisen, maar een zogenaamde ‘villa-afwerking’ is niet nodig. We gaan nooit inboeten op kwaliteit, maar de afwerking moet niet esthetisch perfect zijn. Het is in die perfecte afwerking dat heel veel extra werkuren kruipen, waardoor wij de prijs op dat vlak sterk kunnen drukken. Al houden we altijd rekening met de eisen van de klant. Voor de ene mag het al wat grondiger gerenoveerd worden dan voor de andere. Voor mensen met een beperkt budget kijken we wat minimaal noodzakelijk is.”

Ook recup van materialen krijgt een plek in het verhaal van Het Pandschap: waar mogelijk worden materialen hergebruikt. Al blijkt het niet evident. “Neem keukens of badkamers”, vertelt Bert. “Daar zit een enorme winstmarge op. Wij vinden gebruikte keukens en badkamers voor een fractie van de prijs van een nieuwe. Het nadeel is dat er ontzettend veel uren gaan in het demonteren en opnieuw installeren en in transport- en stockagekosten. Het uiteindelijke prijsverschil is daardoor niet meer zo groot, maar inzetten op hergebruik vanuit ecologisch standpunt krijgt onze voorkeur.”

“Onze eerste bekommernis is het sociale”, benadrukt Bert. “Al wat daarbij komt is meegenomen, maar we blijven trouw aan onze missie: goedkoop maar kwalitatief renoveren om sociaal te kunnen verhuren.”

Verder werkt Het Pandschap vaak met bedrijven uit de sociale economie, met mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt die een job in de bouw uitvoeren en doorgroeien naar een reguliere job. Het is een win-win: de werknemers krijgen kansen om ervaring op te doen in een sociaal gedreven omgeving en wij kunnen op die manier minder duur werken. Ook dat helpt om mensen te overtuigen voor sociale verhuur.”, aldus Bert.

Lokale noden

Vier jaar na de oprichting en met ondertussen 4 opgerichte afdelingen (Regio Antwerpen, Gent, Brugge en Rivierenland (de regio ten Zuid-Westen van Antwerpen) lopen de zaken goed. “En ondertussen toont ook de stad Antwerpen interesse. Politici zien ons graag komen: het kost hen geen geld - we werken met privékapitaal - en het helpt het woonprobleem op te lossen.”

De ambitie is niet om heel groot te worden. “We kijken waar de noden zitten, en richten dan lokaal een nieuw Pandschap op. We hebben het geluk dat ons model makkelijk opschaalbaar is: we zoeken lokale mensen die binding hebben met de bouwsector, maar ook met het middenveld en de lokale overheid. Ze kennen de lokale situatie en de aannemers. Mochten we dit allemaal centraal aansturen zou dat veel moeilijker zijn, ook logistiek..”

Of Het Pandschap soms scheef bekeken wordt door de traditionele projectontwikkelaars, willen we graag weten.

“Neen, eerder integendeel”, zegt Bert. “We werken vaak complementair. Voor de echte ‘A-locaties’ - de commerciële toplocaties - gaan we de concurrentie niet aan. Al zijn er soms echt geëngageerde mensen

die een huis in een A-locatie koste wat het kost sociaal willen verhuren en zijn er contacten geweest met een projectontwikkelaar die ons wilde betrekken bij een van zijn locaties”

Het Pandschap zet in op B-locaties, die commercieel niet zo interessant zijn voor de projectontwikkelaars. “

De traditionele projectontwikkelaars zullen in de toekomst ook steeds vaker moeten kijken hoe ze meer betaalbare, kleinere en compactere woningen kunnen aanbieden om rendabel te kunnen blijven werken. “Ook zij gaan moeten inzetten op goedkopere afwerkingen. Het verhaal van de penthouses op toplocaties loopt ook op z’n eind: er blijft een klasse van rijken die steeds rijker wordt, maar de middenklasse wordt steeds smaller. Voor ons is het makkelijker: wij zijn niet winstgedreven en hebben een andere mindset. We betalen onze medewerkers een correct vzw-loon, zonder straffe extralegale bonussen. Voor bouwtechnische mensen is dat peanuts, maar voor ons is de hoofdzaak dat we gedreven mensen hebben met een sociaal hart, waarvan het doel niet is om rijk te worden, maar hun job met passie en voldoening te kunnen uitvoeren.”

Buitenlands avontuur

Die mindset is ook wat Bert tot een buitenlands avontuur verleidde.

“Ik besef al sinds mijn jeugd de enorme luxe van hier te zijn geboren en opgegroeid, en wou altijd al iets betekenen voor andere mensen. Na een thesis in Burundi, merkte ik al snel dat ik iets wou doen rond ontwikkelingssamenwerking, maar dat ik nog heel veel te leren had uit de praktijk.”

De eerste stap was 10 jaar werken om ervaring op te doen en geld te sparen “Daarna ben ik samen met mijn toenmalige vriendin een jaar op prospectie gegaan. We hebben enkele landen geprikt die we interessant vonden en hebben ze een voor een bezocht. We zochten uit waar de noden op vlak van wonen zaten, welke opportuniteiten er waren en hoe het systeem er in elkaar zat door met veel lokale mensen te praten. Uiteindelijk zijn we zo in

Nicaragua terechtgekomen, Op een populatie van 5 miljoen inwoners is er een tekort van 400.000 woningen. De meesten wonen daar samen met hun ouders, soms nog grootouders, en de kinderen. Alleen de rijkere middenklasse kon er zich een eigen huis permitteren. We hebben gekeken naar hoe we de obstakels konden wegwerken om ook de mensen met een lager inkomen de kans te geven een huis te kopen”.

De grootste struikelblokken waren het juridisch aspect rond grondeigendom, maar ook voorfinanciering. “Die obstakels kon ik oplossen door zelf projectontwikkelaar te worden, met een niet-winstgedreven aanpak. We slagen erin om toch een pak goedkoper te bouwen dan de concurrentie, doordat we efficiënter werken. Tot op de dag van vandaag zijn we de goedkoopste van het hele land. We bouwden er ondertussen een 600-tal huizen.”

Bert slaagde er ook hier in om het verhaal zelfbedruipend te maken. “Mijn eigen spaargeld heb ik terugverdiend. Helaas kunnen we de echt arme mensen niet helpen... zonder subsidies en schenkingen is dat onmogelijk, ook op de huizenmarkt daar.”

“ In Nicaragua is er op een populatie van 5 miljoen inwoners een tekort van 400.000 woningen. Door zelf projectontwikkelaar te worden konden we de obstakels wegwerken om ook mensen met een lager inkomen de kans te geven een huis te kopen. We bouwden er ondertussen een 600-tal huizen.

Bert vond het belangrijk dat de Nicaraguanen dit ook als lokaal bedrijf zien. “Het is een Nicaraguaans bedrijf, met lokale medewerkers. Zelf ben ik nog lid van het bestuur en is het zaak de visie en missie te behartigen.”

Door er mee voor in te staan dat mensen de financiering krijgen werd het grootste obstakel weggenomen. “We gaan praten met onze klanten, zodat we de juiste argumenten vinden om de bank te overtuigen dat ze ook ‘kredietwaardig’ zijn. Bouwtechnisch is het verhaal veel simpeler: we gaan uit van wat de mensen willen en zorgen dat dit zo betaalbaar mogelijk gerealiseerd wordt.”

Helaas verliep niet alles zonder slag of stoot. Nicaragua kende enkele moeilijke jaren met politieke instabiliteit en een bloedig neergeslagen opstand. Dat had ook een grote impact op het bedrijf: van de 75 werknemers blijven ondertussen maar 35 over. . “Heel wat mensen zijn moeten vluchten. We hopen dat het volgend jaar terug een stukje beter gaat. We laten de keuze om in Nicaragua te blijven of te vertrekken ook aan de mensen ter plaatse, want het is voor hen dat we het doen.”

Maar ondanks die valse noot, geeft het buitenlandse avontuur nog steeds enorm veel voldoening. “De mensen zijn er ontzettend blij dat ze de kans krijgen om te werken en geld te verdienen. Een zeer harde job in Nicaragua gezien het warme klimaat. Ik daag alle metsers van hier uit om hier in de bouw te komen werken, in die omstandigheden.”

Ook de klanten zijn enorm blij dat ze een huis konden kopen, iets wat velen nooit hadden durven dromen. “Een woning biedt ook een stuk bescherming tegen armoede op langere termijn. Het feit dat we effectief iets kunnen betekenen voor mensen die het nodig hebben, geeft me veel meer voldoening dan een rijkgevulde bankrekening”, besluit Bert met dezelfde filosofie die we ook terugvinden bij Het Pandschap.

Interview: Thijs Calu en Han Van Noten, Reset. Vlaanderen

3

ALTERNATIEVE WOONVORMEN
ALS TIJDELIJKE BUFFER VOOR
DE WOONNOOD

interview SAAMO

“Kwaliteitsvol, betaalbaar en toegankelijk wonen”. Sounia Agourram, projectcoördinator bij SAAMO Antwerpen, somt de drie aspecten van wonen op die centraal staan in haar werk, en dat van veel van haar collega's. De laatste jaren neemt de organisatie steeds vaker de rol van sociale innovator op zich. “We hebben jarenlang ingezet op het aankaarten van de problemen, maar nu willen we ook echt actie ondernemen door zelf concrete woonprojecten op poten te zetten die innovatief zijn en tegemoetkomen aan bepaalde woonnoden”, vult collega Frank Vandepitte - teamcoach wonen bij SAAMO Gent - aan. Ook Stijn Beeckman, teamcoördinator bij SAAMO Brussel, schoof mee aan tafel: “We zorgen ervoor dat onze kleinschalige projecten opschaalbaar zijn. Want om écht impact te hebben moeten beleidsmakers ook in gang schieten en de nodige investeringen durven doen.”

Sounia, Frank en Stijn overlopen een aantal verschillende wooninitiatieven - een greep uit de vele - die zijn opgericht in de schoot van SAAMO, het vroegere Sector Samenlevingsopbouw.

Maar eerst willen we graag wat meer weten over de werking van SAAMO. “We ondersteunen groepen die een aantal grondrechten willen ingevuld zien”, vertelt Frank. “Een van die grondrechten is wonen.”

Sounia vult aan: “We zetten ons naast de mensen en zoeken samen naar oplossingen. Want we geloven dat een goede oplossing er altijd een is die ook de input van mensen in een kwetsbare positie bevat.. De nieuwe initiatieven rond alternatieve woonvormen kregen concreet vorm in ons huidige meerjarenplan. Al dateert het voorbereidend werk al van 2008”.

“En er is nood aan die nieuwe woonvormen”, benadrukt Stijn. “Zo staan er in Brussel 50.000 gezinnen op de wachtlijst voor een sociale woning. 5000 mensen zijn er thuis- of dakloos. Maar daartegenover staan er 35.000 appartementen leeg, is er 400 hectare aan leegstaande terreinen en 2 à 4 miljoen m² - al naargelang de telling - aan leegstaande kantoorgebouwen.”

Daarbovenop stemt het aanbod aan betaalbare reguliere huurwoningen op de markt totaal niet overeen met de vraag, waardoor de prijzen torenhoog zijn, met als gevolg dat iedereen de goedkoopste huurwoningen zoekt, in afwachting van sociale huisvesting. “Die situatie is onhoudbaar.”, vindt Stijn. “Nieuwe woonvormen kunnen hier een tijdelijke buffer vormen. Met de nadruk op die tijdelijkheid: we vinden nog steeds dat er structurele oplossingen moeten komen, maar in afwachting kunnen we het beleid zo de kans geven om de broodnodige inhaalslag te maken.”

“ In Brussel staan 50.000 gezinnen op de wachtlijst voor een sociale woning. 5000 mensen zijn er thuis- of dakloos. Maar daartegenover staan er 35.000 appartementen leeg, is er 400 hectare aan leegstaande terreinen en 2 à 4 miljoen m² aan leegstaande kantoorgebouwen.”

- Stijn Beeckman, SAAMO Brussel

Met die motivatie richt SAAMO zijn pijlen de laatste jaren op het actief uitwerken en in de markt zetten van heel wat projecten rond nieuwe woonvormen. In dit artikel lichten we er enkele uit.

Community Land Trust (Gent)

“Community Land Trust is een organisatievormen waarbij de grond gemeenschappelijk is, en gedeeld wordt door de woningen die op de grond staan. Belangrijk hierbij is de organisatievorm, zowel de bewoners, het middenveld als de overheid hebben inspraak”, vertelt Frank, die het CLT project in Gent mee opderailszette. “De bewoners betalen een maandelijkse ‘canon’, een klein bedrag als erfpachtbetaling. Doordat de grond waarop de woning staat toebehoort aan de ‘community’, de gemeenschap, is de aankoop van de woning ook veel minder duur”.

Maar hoe gaat het dan bij een eventuele verkoop van de woning? Kan de eigenaar dan doorverkopen aan een veel hogere prijs?

“Neen, dat zou ingaan tegen onze principes. Het is de bedoeling dat de woningen voorbehouden blijven voor mensen die moeilijk een woning kunnen betalen op de reguliere markt. Daarom hebben we een soort

verkoop onder voorwaarden ingesteld: de verkoopprijs wordt geplafonneerd op een bepaald bedrag. Zo laten we de markt niet spelen zoals ze elders speelt en kan ook de volgende eigenaar een betaalbare woning kopen. Dé uitdaging binnen dit project blijft om dit ook wettelijk allemaal in orde te krijgen. Het vergt veel studiewerk, het juridisch kader moet echt sluitend zijn.”

“Dit jaar wordt de eerste steen gelegd van ons CLT project in Meulestede, waar 34 wooneenheden gerealiseerd gaan worden”, vervolgt Frank.

Het project startte al in 2012: een CLT kan enkel tot zijn recht komen als er een overheid is die hierin investeert of gronden ter beschikking stelt. Het had wat voeten in de aarde om dat technisch mogelijk te maken. Al van bij de start van het project werd een bewonersgroep betrokken.

Velen verklaarden ons gek dat we mensen 10 jaar ‘aan het lijntje hielden’ tijdens ons CLT-traject. Maar er is geen andere weg, ondanks het feit dat het soms moeilijk en zwaar was. Het feit dat je het traject samen met mensen aflegt is heel betekenisvol.

- Frank Vandepitte, SAAMO Gent

“Velen verklaarden ons gek dat we mensen 10 jaar ‘aan het lijntje hielden’ in dit avontuur. Maar er is geen andere weg, ondanks het feit dat het een moeilijk en zwaar traject was. Het feit dat je het traject samen met mensen aflegt is heel betekenisvol. De input van kandidaat bewoners heeft het project daarbij op belangrijke punten gewijzigd.”

Dat het aspect ‘community’ geen holle betekenis heeft blijkt ook uit het feit dat men onderzocht wat de gemeenschap kon betekenen voor de rest van de wijk. “Al snel bleek dat er grote nood was aan een buurtwinkel. Daarom zijn we meteen aan de slag gegaan met een aantal partners om een buurtwinkel te voorzien op een plaats heel dicht bij waar de woningen zouden komen. Die buurtwinkel is ondertussen al meer dan een jaar operationeel. We trekken dus niet alleen de toekomstige bewoners van de CLT in bad, maar ook de buurtbewoners. Aanvankelijk was er wat wrevel, maar door hen te betrekken en op heel wat buurtfeesten te praten met de mensen, is er van protest geen sprake meer.”

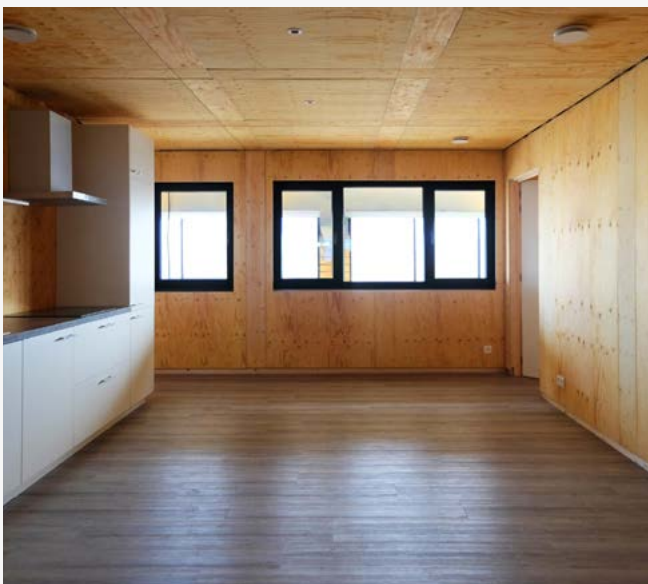
De werking van een CLT uitgelegd in een heldere video van 3 minuten?

Scan onderstaande QR-code.

WoonBox

“Het project WoonBox is ontstaan vanuit een langer traject dat we in Brussel hebben rond tijdelijke leegstand en sociale begeleiding van de bewonersgroep, in een gebouw van Infrabel in Sint-Gillis.”, vertelt Stijn. “Een aantal jaar terug moesten we, in de nasleep van de aanslagen in Brussel, die tijdelijke bezetting stopzetten.

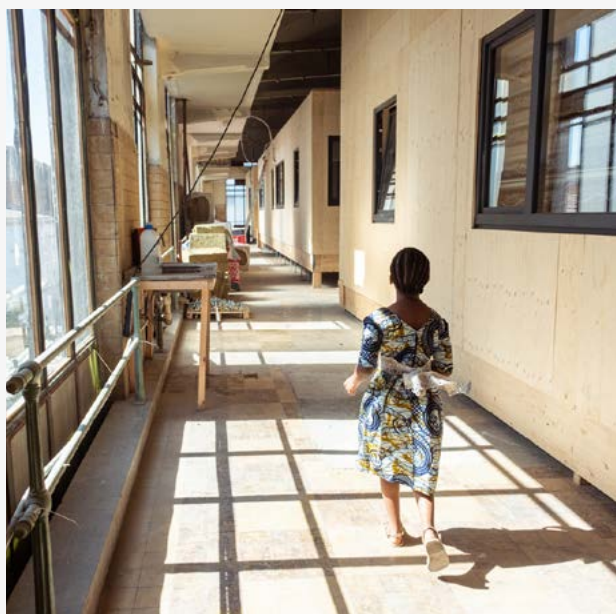
We hadden nochtans een contract voor 4 jaar met Infrabel, maar omwille van veiligheidsredenen werd de bewonersgroep uit het pand gezet. Na een lange juridische strijd konden we toch bekomen dat het contract werd herbevestigd. Maar voor ons, en zeker voor de bewonersgroep, was dit een erg lastig proces. Het zorgde ervoor dat we zijn gaan uitkijken naar andere mogelijkheden, die misschien iets toegankelijker waren.”

Al snel zag Stijn het potentieel van het WTC-gebouw aan Brussel-Noord. “Het gebouw stond al 7 jaar leeg, met 27 etages en een oppervlakte van 1500 m². Van daaruit ontstond het idee om zo’n ruimtes te benutten en er een modulair box-in-box-systeem te installeren. De WoonBox is een tijdelijke, modulaire woonunit. Door gebruik te maken van een set van standaardpanelen kunnen 1-, 2- en 3-kamer appartementen aangeboden worden in leegstaande gebouwen in Brussel.

Ondertussen is het eerste WoonBox-project afgerond: een gebouw van 6000 m² waarvan we $\frac{1}{3}$ als woonfunctie hebben ingevuld met 8 woningen. Appartementen worden aangeboden voor 250 tot 450 euro. Het doel is dat elke bewoner 3 jaar lang kan verblijven in de WoonBox, al hangt dat af van de tijdelijke bezetting. Tijdens die periode wordt hij of zij ook sociaal begeleid. De rest van het gebouw staat ter beschikking van lokale actoren, socio-culturele instellingen, jeugdorganisaties,... Zij organiseren er activiteiten voor de bewoners en de buurt, en namen tegelijk het engagement op zich om de deelnemers te betrekken."

Stijn ziet aanknopingspunten voor verdere opschaling van het WoonBox-project:

In Brussel hebben we gesprekken met een sociale huisvestingsmaatschappij. We kijken hoe we met onze modulaire systemen bijvoorbeeld een soort tijdelijke woondorpen kunnen creëren om mensen een dak boven het hoofd te bieden terwijl hun huis gerenoveerd wordt. Maar ook in andere grote steden, en bij kleinere lokale besturen, groeit de interesse.

- Stijn Beeckman, SAAMO Brussel

Solidair Mobiel Wonen

“In Brussel staat 400 hectare aan terreinen leeg”, zegt Stijn. ‘We zagen dat veel mensen die in een opvangtehuis zaten in de zomermaanden liever in een tentje langs het kanaal kampeerden om daar een vrij leven te leiden. Vanuit die vaststelling kwamen we op het idee om een tijdelijke en mobiele woning te realiseren op die leegstaande terreinen. De 8 deelnemers ontwierpen de woningen, samen met docenten en studenten van de Faculteit Architectuur van de KULeuven en met BC Architects bvba. Cocreatie staat centraal in het project.”

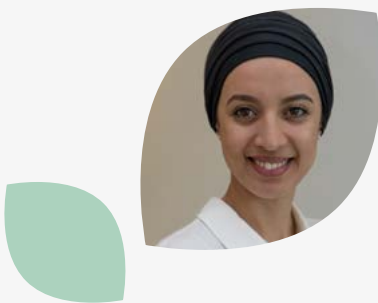

De huurprijs bij WoonBox en Solidair Mobiel Wonen wordt bepaald door het gezinsbudget. Als richtlijn wordt $\frac{1}{3}$ van het gezinsbudget beschouwd als woonbudget. “Een deel daarvan gebruiken we om de kosten te dekken. Een ander deel wordt gespaard.”, vertelt Stijn. “Dat stelt de bewoners in staat naar een aantal doelen toe te werken, een belangrijk element in de individuele begeleiding. Die doelen kunnen heel verschillend zijn: voor de een gaat het om het aflossen van schulden, de ander spaart om een huurwaarborg te kunnen betalen. Maar soms gaat het ook om het aanleggen van een spaarpotje om iets te kunnen kopen. Zo spaarde iemand bij ons op 2,5 jaar tijd 10.000 euro, die hij als aannemer kon gebruiken voor de aankoop van een camionette.

Met een belangrijke, en in dit geval noodzakelijke, opstap naar een job. Voor de individuele begeleiding werkten we samen met de mensen van het Centrum Algemeen Welzijnswerk (CAW). SAAMO zorgt voor de organisatie en de collectieve begeleiding. Zo organiseren we bijvoorbeeld workshops rond schuldbemiddeling of schuldbeheer en zetten we iedereen samen aan tafel om samen een huishoudelijk reglement uit te werken. Daarnaast proberen we ook een wisselwerking met de buurt op te zetten.”

Collectief Goed

“Collectief Goed is ontstaan vanuit de vaststelling dat grote gezinnen, met meer dan 3 kinderen, moeilijk een sociale huurwoning vinden. Het aanbod is er simpelweg niet. Die gezinnen doen vaak noodgedwongen een beroep op de private huurmarkt, waar ze in erbarmelijke omstandigheden gehuisvest worden. De eerste stap was om hen daar weg te halen en hen tijdelijk te laten verblijven in leegstaande sociale huurwoningen, in afwachting van een renovatie. Later verhuizen we de mensen naar een kwaliteitsvolle, betaalbare woning van Collectief Goed”, vertelt Sounia.

Toekomstige bewoners worden zelf ook aandeelhouders van de coöperatie. Elk gezin koopt 2 aandelen. Op die manier zijn de bewoners meer dan hun probleem of nood: ze denken en beslissen mee over de toekomst van de wooncoöperatie.

- Sounia Agourram, SAAMO Antwerpen

Ondertussen is Collectief Goed verzelfstandigd tot een coöperatieve vennootschap met sociaal oogmerk. “We werken samen met ‘De Ideale Woning’, een sociale huisvestingsmaatschappij die te renoveren woningen aanbrengt”, vervolgt Sounia. “De renovatiekosten bij heel wat sociale woningen van De Ideale Woning liepen te hoog op, en we dreigden die woningen kwijt te raken aan de private markt. Collectief Goed neemt de kosten voor de renovatie op zich, en in ruil voor de aangeleverde huizen krijgt De Ideale Woning aandelen van de coöperatie. Jaarlijks renoveren we zo een tiental huizen.”, zegt Sounia.

Collectief Goed is een sociale onderneming. De renovatie gebeurt door mensen die sociaal tewerkgesteld zijn via het OCMW, maar ook leerlingen Bouw worden betrokken bij de renovatie, als praktijkervaring voor hun opleiding.

“En ook onze bewoners laten we zoveel mogelijk participeren. Ze maken allemaal deel uit van een bewonersgroep, die wordt opgericht in elke wijk waar Collectief Goed actief is. Daar bieden onze opbouwwerkers de nodige ondersteuning om hun rol in de Raad van bestuur beter te kunnen spelen.”

We werken ook met deelenkasten voor tuinmateriaal, die de bewoners zelf beheren. Zo wordt er bijvoorbeeld een grasmaaier aangekocht die iedereen kan gebruiken.

Om kleine toestellen aan te kopen kunnen we via subsidies kleine renteloze leningen aanbieden via een rollend fonds. Het zijn allemaal kleine maatregelen, maar samen bieden ze de bewoners een antwoord op een aantal van hun directe noden.”

Wonen met kansen

“Bij het zoeken naar tijdelijke oplossingen voor Collectief Goed Werden we geconfronteerd met heel wat leegstaande sociale woningen, in afwachting van renovatie of afbraak. Daarnaast zagen we hoe hoog het aandeel van - veelal jonge - thuis-en daklozen was in Antwerpen. Met die twee uitdagingen wilden we aan de slag gaan en nagaan hoe het recht op wonen als opstap kon gebruikt worden voor die groep jongeren.”

Door deze twee uitdagingen samen aan te pakken hopen we de sociale huisvestingsmaatschappij te ontzorgen van sociale woningen die leegstaan in afwachting van renovaties, maar ook de welzijnsorganisaties die anders vaak heel wat tijd moet steken in het aspect wonen, waardoor ze geen ruimte meer hadden om aan hun doelstellingen te werken”.

Het project startte in provincie Antwerpen met 4 verschillende sociale huisvestingsmaatschappijen, met net geen 30 panden in beheer. Vandaag focust het project zich op een wijk in Merksem en een wijk in Wilrijk.

“Samen met enkele partners doen we kleine renovatiewerken en bemeubelen we de woningen zodat jongeren hun intrek erin kunnen nemen. Sinds de opstart in 2018 hebben we 62 bewoners gehad in Wonen met Kansen”

Maar het project is meer dan louter sociaal leegstandsbeheer. Jongeren kunnen er voor kiezen om alleen te wonen of in duo. Bij beide hoort een traject met groepsbegeleiding.

Sounia: "In Wilrijk richten we ons specifiek op alleenwonende jongeren. We begeleiden hen in het kiezen van een energieleverancier tot het kiezen van de meubels."

Op die manier worden de jongeren maximum een jaar begeleid richting zelfstandig wonen. "In dat jaar kunnen ze tot rust komen en kunnen ze ook terecht in onze woonclubs, waar informele ontmoetingsmomenten worden georganiseerd, maar ook info- en vormingsmomenten. Bovendien bieden een aantal vrijwilligers, de zogenaamde 'huurzoekers', ondersteuning in de zoektocht naar een duurzame woonst."

Door deze job te doen worden we heel hard geconfronteerd met de gevolgen van de wooncrisis. Bij de zoektocht naar een woning lopen jongeren tegenwoordig vooral aan tegen discriminatie op grond van inkomen, etniciteit, geslacht...

"Daarnaast zijn er ook onze buurthuizen waar dagelijks allerlei activiteiten worden georganiseerd. we zien dat, ondanks het laagdrempelige karakter van een buurthuis het nog altijd moeilijk is voor sommige jongeren om daar binnen te stappen."

Maar SAAMO zoekt en vindt creatieve oplossingen. "Zo hebben we in Merksem ook een buurtappartement ingericht naast de woningen, wat dienst kan doen als ontmoetingsplaats."

Door deze job te doen worden we heel hard geconfronteerd met de gevolgen van de wooncrisis. Bij de zoektocht naar een woning lopen jongeren tegenwoordig vooral aan tegen discriminatie op grond van inkomen, etniciteit, geslacht... Wij gebruiken het recht op wonen als een hefboom in al onze projecten: een dak boven je hoofd biedt veiligheid en zekerheid. Een voorwaarde die nodig is om ook in alle rust een diploma te kunnen halen, jezelf bij te scholen of een vaste job te vinden", besluit Sounia.

Interview: Thijs Calu en Karel Pype

Websites van de verschillende projecten:

- cltgent.be
- saamo.be/brussel/model/woonbox-het-model/
- solidairmobielwonen.be/
- collectiefgoed.be
- saamo.be/antwerpen/model/wonen-met-kansen-2/

4

**BUURT DEELT MOBILITEIT
IN LANDEN EN TERVUREN**

Interview met Sofie Neyens, Beweging.net

Deelmobiliteit zit in de lift, maar is dat voor iedereen zo? Vanuit de vaststelling dat het delen van vervoer bij bepaalde doelgroepen niet evident is, ging Beweging.net aan de slag. In Tervuren en Landen startten ze, met ondersteuning van de provincie Vlaams-Brabant, een proefproject. Daarbij kunnen bewoners van sociale huisvesting en bewoners uit aanpalende straten een jaar lang van verschillende vormen van deelmobiliteit proeven. Sofie Neyens, stafmedewerker bij beweging.net en trekker van het project in Moorsel, een deelgemeente van Tervuren, geeft wat meer uitleg.

Wat houdt het project precies in?

“In zowel Landen als in Moorsel hebben we op één plaats in de wijk een zogenaamd mobipunt als deellocatie ingericht. Daar kan een deelwagen of deelfiets - zowel gewone fietsen als bakfietsen - worden opgehaald en terug afgezet. Het deelaanbod staat zichtbaar in de wijk, maar ook dichtbij speelpleintjes, een station, een halte voor openbaar vervoer of een buurthuis. Ons aanbod staat open voor alle buurtbewoners, maar we mikken in de eerste plaats op mensen in de sociale huisvesting. We merken dat deelmobiliteit bij hen vaak nog onbekend is. Daarom proberen we zo laagdrempelig mogelijk te werken. Omdat we weten dat het gebruik van een app niet voor iedereen vanzelfsprekend is, voorzien we ook een telefoonnummer waarbij je een echte persoon aan de lijn krijgt om je verder te helpen. Op de locatie zelf staat een paneel met informatie over hoe je de deelwagen ontgrendelt en gebruikt, of hangt die info aan de deelfiets.”

Hoe is het project ontstaan?

“Met het project ‘Uw vervoer, een hele toer’ volgen we met Beweging.net op hoe iedereen meegenomen wordt in het vervoersverhaal. In 2019 organiseerden we daarover een mobiliteitsenquête. Hieruit bleek dat er een grote nood is aan vervoersoplossingen, en dat er een grote bereidheid is om te kiezen voor een deelauto of deelfiets als deel van die oplossing. Met dit vervolgproject ‘Onze buurt deelt mobiliteit’ willen we het idee doorbreken dat een sociale doelgroep niet geïnteresseerd zou zijn in duurzaamheidsmaatregelen. Tegelijk zorgt het project mee voor de realisatie van de gemeentelijke en provinciale klimaatplannen.”

beweging.net

Onze buurt deelt vervoer

Deelwagens en deelfietsen in Moorsel

VLAAMS-BRABANT

Tervuren
Elk zijn Huis Tervuren

stapp.in

t Groenhuis
BUURTHUIS MOORSEL

AD
AUTODELEN.NET

Blue-bike

Een concreet aanbod van deel-mobiliteit uitwerken voor een welbepaalde doelgroep lijkt me iets waar heel wat specifieke expertise voor nodig is. Hoe hebben jullie dat aangepakt?

“Voor dit project zijn heel wat partners van onschatbare waarde. Stapp.in en Blue-bike gingen met ons in zee als deelaanbieders. Voor de begeleiding van de mensen die beroep doen op de deelmobiliteit, rekenen we op het buurthuis en de wijkwerking. Zij kennen de mensen, hun gevoeligheden en de eventuele drempels waar we rekening mee moeten houden. Ook sociale huisvestingsmaatschappijen ‘Elk Zijn Huis’ (Tervuren) en CNUZ (Landen) werken mee in het project, we richten ons op ‘hun’ bewoners. Mensen die zelf voor het eerst het deelaanbod gebruiken, proberen we te werven als ‘buddy’. Zij kunnen hun burens warm maken om de systemen te gebruiken. De organisatie Autodelen.net staat klaar om die buddy’s te vormen. Tenslotte zijn ook de provincie Vlaams-Brabant en de stad Landen en gemeente Tervuren uiteraard heel belangrijke partners.”

Hoe hebben jullie de opstart van dit project concreet aangepakt?

“Van april tot december 2021 liep een voortraject, waarbij we een selectie maakten van de deelnemende gemeenten. We bevroegen de buurtbewoners in hoeverre ze gebruik zouden maken van het aanbod. Daaruit kwamen enkele belangrijke zaken naar boven. Zo vonden ze het belangrijk om de kostprijs van de rit op voorhand te kennen, bij voorkeur op de deellocatie zelf. Dat hebben we opgelost door te werken met een tarief per kilometer en per uur, zonder bijkomende kosten of abonnementsformules, dat aangeduid staat.

Uit de bevraging leerden we verder ook dat een bakfiets gewenst was en deelsteps eerder te vermijden. Ook de gemeenten uitten toen hun vrees voor zogenaamde ‘zwerfsteps’.

In onze zoektocht naar deelaanbieders stelden we voorop dat ze een toegankelijk systeem konden ontwikkelen, naast het gebruik van een app, bijvoorbeeld door ook de mogelijkheid te voorzien om gebruik te kunnen maken van een pasje of kaartje. Niet elke deelaanbieder wou hierin meegaan, maar zowel Stapp.in als Bluebike zijn op onze vraag ingegaan. Zij hebben een erg open houding en denken concreet mee na over de invulling van het project.”

Hoe hebben jullie de mensen warm kunnen maken voor dit project?

“We organiseerden infosessies toen de deelwagens nog maar net op de locatie stonden. We organiseerden ook een aantal uitprobeermomenten, vanuit het idee dat ‘zien doen ook aanzet tot zelf doen’. We proberen ook regelmatig in de wijk aanwezig en aanspreekbaar te zijn en hebben een stand op lokale evenementen zoals volksfeesten, rommelmarkten, ... We merken wel dat mensen aansporen de nodige tijd vraagt, daarom proberen we onze boodschap vaak te herhalen, via verschillende kanalen. Om de herkenbaarheid te verhogen werken we met een terugkerende lay-out.”

Wie zijn de mensen die gebruik maken van de deelwagens en deelfietsen?

“We zien dat het deelsysteem vooral gebruikt wordt voor occasioneel gebruik en voor korte afstanden, denk bijvoorbeeld aan boodschappen of familiebezoek. Waar het individueel autobezit hoog is - in Moorsel in een verhouding van 150 wagens op 100 huishoudens - is de uitdaging nog groter om mensen een keertje de deelauto te laten gebruiken. Ons deelsysteem sluit wel deels aan op de tekortkomingen in het openbaar vervoer, in de late uren bijvoorbeeld. In Moorsel is de busverbinding met Tervuren als hoofdgemeente niet optimaal, en kan ons deelaanbod een deel van de oplossing zijn. We willen het openbaar vervoer dus aanvullen, niet meteen vervangen.”

Hoe zien jullie de toekomst van het project?

“We bekijken of het mogelijk is om dit project uit te breiden. Zowel in de lengte, in de bestaande gemeentes, als in de breedte. Het zou interessant zijn om het project ook in andere gemeentes, eventueel ook buiten de provinciegrenzen, te lanceren.

Flankerende maatregelen kunnen helpen om deelaanbod te laten gebruiken. Daarom kijken we ook naar lokaal parkeerbeleid, aantrekkelijkheid van mobipunten, ... Hoe beter het flankerend beleid, hoe meer gebruik. En hoe meer gebruikers, hoe goedkoper het wordt voor deelaanbieders én op termijn voor de gebruikers.”

Interview: Thijs Calu, Reset.Vlaanderen

5

Reset.Vlaanderen goed uit de startblokken

2022 is het eerste werkjaar van ons meerjarenplan 2022-2026.
Een overzicht van wat Reset.Vlaanderen realiseert en ontwikkelt,
en een terugblik op 2021.

Reset. RICHTING
EERLIJKE TRANSITIE
Vlaanderen

TERUGBLIK 2021 in feiten en cijfers

Uitreiken naar breed publiek

10 activiteiten
richting breed
publiek

140 uur advies,
begeleiding en
coaching

Netwerk

23 lidorganisaties

14 activiteiten
richting partners
en intermediairen

18 bedrijven/ organisaties/
burgerinitiatieven begeleid

Co-creatie bij organisatie van
activiteiten

2222 mensen rechtstreeks bereikt

Kennislabo

Reset.Vlaanderen engageert zich als partner in het netwerk om onderzoek te doen rond eerlijke transitie. Ons **studiewerk** wordt ook internationaal opgepikt. Het dossier rond steunmaatregelen voor de zware industrie dat we samen met met Bond Beter Leefmilieu opstelden, werd ook vertaald voor ETUI (European Trade Union Institute). Dit zorgt voor bewustwording bij heel wat intermediairen die voor de vakbond werken.. Daarnaast wordt het werk meegenomen in de beleidsbeïnvloeding en de interne strategiebepaling. We speelden ook in op de actualiteit en ontwikkelden een gids voor werknemers over omgaan met klimaatverandering in de zorgsector. De gids werd opgepikt en gesteund door het internationaal vakverbond (ITUC) en vertaald in 5 talen. De gids helpt werknemers in de zorg om het thema aan te pakken op de werkvloer, maar helpt ook intermediairen om dit mee te nemen in de eigen standpuntbepaling.

ONDERZOEK

2 onderzoeksprojecten in 2021

In opdracht van ETUI deden we samen met Bond Beter Leefmilieu onderzoek naar de **steunmaatregelen voor de zware industrie**

12 interviews rond klimaatadaptatie in de zorgsector, met mensen uit het werkveld, de politiek en experts

OUTPUT

Rapport 'For a fair and effective industrial climate transition

OUTPUT

Gids voor werknemers: omgaan met klimaatverandering in de zorgsector

Enkele prioritaire kennisopdrachten werden door het netwerk naar voor geschoven voor 2022: werknemersbetrokkenheid in de transitie, duurzaamheidscontroverses & een beleidstraject rond wonen. In samenwerking met Denktank Minerva werd een rapport over de sociale gevolgen en opportuniteiten van de Europese Green Deal ondertussen succesvol afgerond. Het rapport werd ook internationaal verspreid via het Open Society European Policy Institute OSEPI. Dit en andere rapporten vind je terug op onze website via [reset.vlaanderen/publicaties](https://reset.vlaanderen.be/publicaties).

We zijn verheugd dat België, onder impuls van Zakia Khattabi, de federale minister van Klimaat, Milieu, Duurzame Ontwikkeling en de Green Deal echt aan de slag gaat met het begrip Just Transition. We volgen dit dossier van dicht op.

Binnen het netwerk bouwen we kennis op via diverse lezingen en de herfstschool die terug op de agenda staat en die we samen met Denktank Minerva organiseren.

Via onze Erasmus+ erkenning krijgen we de kans om werknemers uit het netwerk op uitwisseling te sturen. Er wordt momenteel via Erasmus+ samengewerkt met ULEX, een organisatie in Spanje die een divers opleidingsaanbod aanbiedt, met trainingen die de focus leggen op het samenbrengen van verschillende organisaties om te leren van elkaar.

Voor meer info over ons kennislabo kun je terecht bij onze beleidsmedewerker Karel Pype, via [karel.pype@reset.vlaanderen](mailto:karel.pype@reset.vlaanderen.be).

Reset.Action Lab

Drie medewerkers zijn betrokken bij de diverse **projecten**. We focussen hier vooral op de sectoren metaal en chemie. Via het project 'De Nieuwe Samenzweerdere' werd onze methodiek uitgetest op zes werknemers, die een bedrijf vertegenwoordigen. Deze coachingtrajecten werden in juni 2022 gefinaliseerd en zorgen voor actie op de werkvloer. Daarnaast focusten we met ons transnationale ESF-project 'Werknemers als hefboom voor een circulaire economie' op de intermediären bij de vakbond. Via internationale partnerschappen en voorbeelden engageren we de vakbondscentrales. In de metaalsector lukt dat aardig, in de chemie is dit nog wat moeilijker, maar we zijn hoopvol. Dit werk is uitermate belangrijk. We willen ervoor zorgen dat werknemers en vakbonden dit thema voorop zetten en toekomstbestendig aan de slag gaan richting duurzaam werk.

Ons **experiment** 'Samen Zonne-Energie Winnen' met bedrijvencentrum De Punt werd succesvol afgerond en is een good practice voor andere bedrijven en organisaties die willen samenwerken met burgercoöperaties. Dit model werd ook verder uitgebouwd om toe te passen richting mensen in armoede. Het project 'Zon voor iedereen' werd goedgekeurd door stad Antwerpen en wordt samen met buurthuis Zermatt in Borgerhout en energiecoöperatie ZuidtrAnt cvba gerealiseerd in 2022.

De twee grote Europese projecten lopen af. Door de grote impact die deze pilootprojecten konden realiseren, beslisten we om de methodieken en aanpak verder mee te nemen en uit te werken. Zo zullen we in de loop van het najaar van start gaan met het Reset.Action Lab. Met het action lab gaan we in op deze vraag uit het netwerk: 'Help ons de opgebouwde kennis om te zetten in een actieplan binnen de organisatie of werkvloer'. We zullen dus actiegerichte trajecten aanbieden om eerlijke transitie echt om te zetten in actie.

Voor meer informatie over onze projecten en het Reset.Action Lab kun je terecht op onze website en bij projectcoördinator Tom Stevens, via [tom.stevens@reset.vlaanderen](mailto:tom.stevens@reset.vlaanderen.be).

Heeft uw bedrijf een hitteplan?

De klimaatcrisis is geen vrees van de toekomst meer. De gevolgen zijn nu al overal ter wereld sterk voelbaar en België vormt daar geen uitzondering op. De dichte verstedelijking in ons land heeft er mee voor gezorgd dat de temperatuur hier al meer gestegen is dan het wereldwijde gemiddelde.

De gevolgen zijn veelzijdig en uitdagend: meer hittegolfdagen en meer dagen met extreme neerslag zorgen onder andere voor meer droogte, een slechtere luchtkwaliteit, zeespiegelstijging en overstromingen.

Deze ontwikkelingen hebben een sterke impact op de gezondheid. De rechtstreekse gevolgen zijn bekend: hogere temperaturen raken vooral ouderen, mensen met een lagere socio-economische status en de stedelijke bevolking. In 2020 overleden in België op de warmste dagen meer dan 400 mensen per dag aan de hitte. De hittegolf van 2003 kostte aan bijna 70.000 Europeanen het leven. Bij een hittegolf worden er in ons land dagelijks bijna 2.000 mensen extra in het ziekenhuis opgenomen.

“ **In 2020 overleden in België op de warmste dagen meer dan 400 mensen per dag aan de hitte.**

Hitte heeft een sterke invloed op de gezondheid op het werk, de mentale gezondheid en het algemeen welzijn. Er is een zware impact op de zorg, maar ook op sectoren zoals bouw en landbouw.

Zet je de hitteproblematiek mee op de agenda van je bedrijf?

De zomer is al volop in het land. We verwachten weer warme dagen. Hoe wordt hiermee omgegaan op uw bedrijf? Welke stappen kun je nemen om dit mee op de agenda te zetten?

Er is bestaande wetgeving die richtlijnen geeft om werknemers te beschermen op warme dagen. Daarnaast is er ook een federaal ozon- en hitteplan. Ook de Vlaamse campagne 'Warme Dagen' kan ons inspireren en materiaal aanbieden om in te zetten op de werkvloer.

www.warmedagen.be

De zorgsector kan hier als inspiratiebron dienen voor andere sectoren. We gingen vorige zomer in gesprek met heel wat actoren en organisaties. Je kan dit nalezen op onze blog of via de gids 'Klimaatadaptatie in de zorg'. Onlangs waren we te gast bij VDAB, waar een podcast werd opgenomen over dit thema.

Zet je het thema hitte mee op de agenda binnen jouw bedrijf of organisatie? En vraag je hen werk te maken van een hitteplan? Vind inspiratie via reset.vlaanderen/klimaatadaptatie

Vanya Verschoore, coördinator Reset.Vlaanderen

**Reset.
Vlaanderen**

Omgaan met klimaatverandering in de zorgsector

Gids voor werknemers

ITUC CSI IGB

De hoopvolle tips van Katharine Hayhoe

Eind mei en begin juni maakte de Amerikaanse klimaatwetenschapper Katharine Hayhoe een korte rondreis door Europa, met haltes in Oxford, Londen, Amsterdam, Parijs en tussendoor ook Harelbeke. Op uitnodiging van Reset.Vlaanderen kwam ze in het stadsklooster De Bron spreken over haar boek *Saving Us*, dat net in het Nederlands is vertaald als “Hoop voor de Aarde”.

Dat boek schreef ze omdat ze van steeds meer mensen de vraag kreeg waaruit ze zelf hoop put, en hoe ze het klimaat ter sprake kunnen brengen. Mensen willen weten hoe ze met hun vrienden, collega's, burens en kennissen op een positieve, constructieve manier kunnen spreken over klimaatverandering en de te nemen maatregelen. De vraag kwam zo vaak terug, dat Hayhoe in haar boek enkele antwoorden wilde formuleren. Wij zetten de belangrijkste, hoopvolle bedenkingen en tips hier op een rijtje.

Iedereen heeft een reden om ongerust te zijn en actie te ondernemen.

Katharine Hayhoe haalt zelf veel energie uit haar geloof, maar iedereen heeft wel een reden om zich zorgen te maken over de toekomst van de planeet. “Dat hoeft helemaal niet dezelfde reden te zijn als die van jou, dat is een redeneerfout die we te vaak maken. Als ik eerst iedereen zou moeten bekeren, dan zou het nog lang duren. Maar er verdwijnen zo veel zaken, dat je perfect kan zoeken naar een aanknopingspunten om over het klimaat te spreken. Want als we niets doen, dan verdwijnt op den duur alles waar je belang aan hecht. Je baan, je school, je hele manier van leven...”

“Mensen denken vaak zwart-wit: of er zal niet veel veranderen, of de wereld vergaat. Maar dat is een gigantisch misverstand. De planeet zal het wel redden, maar het is onze manier van leven, onze beschaving die op het spel staat. Dat is het risico waarover we moeten leren communiceren. We moeten de mensen duidelijk maken: de angst die je nu hebt om dingen te verliezen die je waardeert, die zal je zeker verliezen als we geen actie ondernemen. Daarom zou iedere student aan de hogeschool en de universiteit moeten leren hoe de klimaatopwarming invloed heeft op zijn vakgebied, en wat hij er kan aan doen.”

“ Er verdwijnen zo veel zaken, dat je perfect kan zoeken naar een aanknopingspunten om over het klimaat te spreken. Want als we niets doen, dan verdwijnt op den duur alles waar je belang aan hecht. Je baan, je school, je hele manier van leven...”

Kleine groep sceptici.

Het goede nieuws is: uit studies blijkt dat slechts 7 procent van de bevolking zo sceptisch is dat ze niet geloven in klimaatontwrichting. “Dat is de enige groep waarmee je niet kan praten, daar moet je je energie niet aan verspillen”, zegt Hayhoe lachend. De rest zijn twijfelaars (11%), niet-geëngageerden (7%), voorzichtigen (21%), verontrusten (28%) en gealarmeerden (26%). “Het komt erop aan die mensen te overtuigen tot actie. Dat is een zeer grote groep.” Die groep moet wel actie ondernemen, want een gealarmeerde die uit fatalisme helemaal niets doet, is natuurlijk even erg als een twijfelaar of niet-geëngageerde die niets doet.

Praat niet over wetenschap.

Het heeft geen zin om nog eens te praten over het verdwijnen van ijsberen en ijsschotsen. “Ik pleit ervoor de nadruk te leggen op waarom de opwarming belangrijk is voor ons. De focus van de conversatie moet zijn; wat kan jij doen? Wat doe ik? Wat kunnen we samen doen? Onze school, onze wijk, onze kerk, ons gemeentebestuur, onze onderneming.” Hayhoe geeft het voorbeeld van deelplatformen voor auto's. “Dan kan je zeggen: dat is handiger, gezonder, goedkoper over de lange termijn, en ook nog eens goed voor het milieu! Ik hou enorm van die win-win-win-situaties.”

Gebruik je stem. Letterlijk en figuurlijk.

Het goede voorbeeld geven door bijvoorbeeld het leggen van zonnepanelen of zoiets eenvoudigs als het gebruik van herbruikbare boodschappentassen, kan anderen inspireren. Meer zelfs: het blijkt de belangrijkste inspiratiebron voor mensen, meer dan gelijke welke (overheids)campagne. Maar er is meer nodig dan dat. Een recente Canadese studie heeft de impact van persoonlijke initiatieven, zoals een jaar lang niet met de auto rijden of een jaar lang vegan eten, vergeleken met een stem voor een partij die zorgt voor vermindering van broeikasgassen. En wat blijkt? Stemmen was altijd tien keer meer impactvol dan individuele initiatieven. “Iedereen heeft dus vanaf de stemgerechtigde leeftijd tot aan zijn dood de kans om een grote impact te hebben.”

Spreek over oplossingen.

Het heeft geen zin om mee te gaan in discussies over (pseudo)-wetenschappelijke studies, of om te proberen verdraaide cijfers te weerleggen.

“Spreek over oplossingen. Dat is inspirerend. Er is eigenlijk angst genoeg, en angst is goed als aanjager om actie te ondernemen. Wat we nu nodig hebben zijn positieve verhalen over hoe het anders kan, voorbeelden van hoe overheden en bedrijven het klimaatprobleem aanpakken. Dat geeft de mensen moed en hoop. Als ik lezingen geef, vraag ik mensen op voorhand altijd naar hun gevoel bij het woord klimaatverandering. Dan krijg ik een woordwolk met termen als bezorgd, bang, gefrustreerd, boos, depressief, overweldigd. Dan zeg ik dat die gevoelens niet meer dan normaal zijn. Ik ben ook angstig. Maar dan vertel ik hoe mensen het verschil kunnen maken, en dan stel ik op het eind van de lezing nog eens de vraag. Dan is het belangrijkste woord in de wolk vaak gemotiveerd, of vastberaden. Dat is goed, want dat zijn actiewoorden die zin geven om iets te doen.”

Katharine Hayhoe in Harelbeke: “Mensen denken vaak zwart-wit: of er zal niet veel veranderen, of de wereld vergaat. Maar dat is een gigantisch misverstand. De planeet zal het wel redden, maar het is onze manier van leven, onze beschaving die op het spel staat. Dàt is het risico waarover we moeten leren communiceren.”

Bereid je voor.

In de kerk die Katharine als kind bezocht met haar ouders, was geen priester of voorganger, maar namen de gelovigen zelf het woord. De woorden die haar vader sprak, bleven Katharine altijd bij: “De Heilige Geest geeft de voorkeur aan een voorbereid stel hersens.” Dat geldt ook zo in gesprekken over het klimaat, vindt Katharine: een goede conversatie loopt vlotter als je een beetje bent voorbereid. “We bereiden ons voor op een examen, een nieuwe taak, een nieuwe baan, maar zelden op een sociale ontmoeting. Terwijl dat wel perfect kan! Als je weet dat de kennis die je hebt uitgenodigd om te komen eten enorm geïnteresseerd is in tuinieren, dan kan je in een half uurtje op google al heel veel leren over klimaatvriendelijk tuinieren. Dan zit je vol verhalen om de conversatie gaande te houden. Een goede manier om zo'n gesprek te beginnen zijn zinnetjes als “wist je dat?”, of “ik was onlangs enorm verbaasd toen ik leerde dat...” of “je gelooft nooit wat ik onlangs las of hoorde...”. Zo is de nieuwsgierigheid van mensen meteen geprikkeld, en zullen ze zeker blijven luisteren.”

Dirk Vandenberghe, freelance journalist en podcastmaker

ECOPOLIS 2022

Multiple (hi)stories
Multiple futures

SAVE
THE
DATE

21 september
Amitav Ghosh

1 en 2 oktober
Ecopolis Kortrijk

15 oktober
in AB, Brussel

SAVE THE DATE

Sociaal klimaatbeleid in de praktijk

Lezingen en workshops door o.a. Wim
Van Lancker, Josefine Vanhille en Dirk
Holemans

17 november
2022

9u - 17u

Mundo-madou
Kunstlaan 7/8,
1210 Brussel

MINERVA
progressieve
denktank

Reset.
Vlaanderen